

Hun har arrangert konserter i 20 år

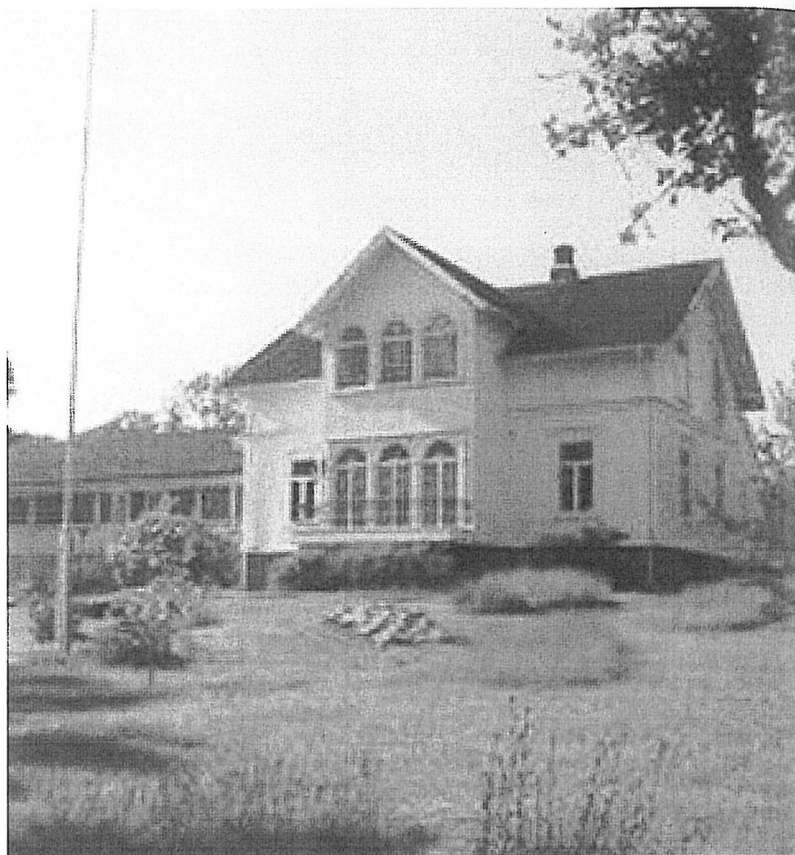
Dorthe Endresen synes det er så meningsfylt å drive kulturformidling på Gamle Ormelet at hun vil utvikle stedet til internasjonalt kultursenter. Planene er overraskende realistiske, for i en digital hverdag blir kunsten skapt uavhengig av landegrenser, og kunstnere har ikke fast bopel på samme måte som før.

Tekst

SVEN OTTO RÖMCKE

Foto:

CEDRIC ARCHER

Pensjonatet som ble kulturhus på Tjøme.

Gamle Ormelet blir internasjonal

Hun vurderer å knytte Gamle Ormelet til ResArtis som er et verdensomspennende nettverk for kunstneropphold. 400 sentre i 50 land tilbyr kunstnere opphold og arbeidsmuligheter for en periode. ResArtis finnes allerede flere steder i Norge.

Dorthe Endresen ser for seg Gamle Ormelet som et ResArtis-senter der musikere gjør innspillinger, der teatergrupper arbeider frem forestillinger, og billedkunstnere samarbeider med andre kunstnergrupper.

Det betyr at kunstnere bor en periode på Gamle Ormelet, slik det mange steder tilbys arbeidsmuligheter for det som kalles en artist in residence.

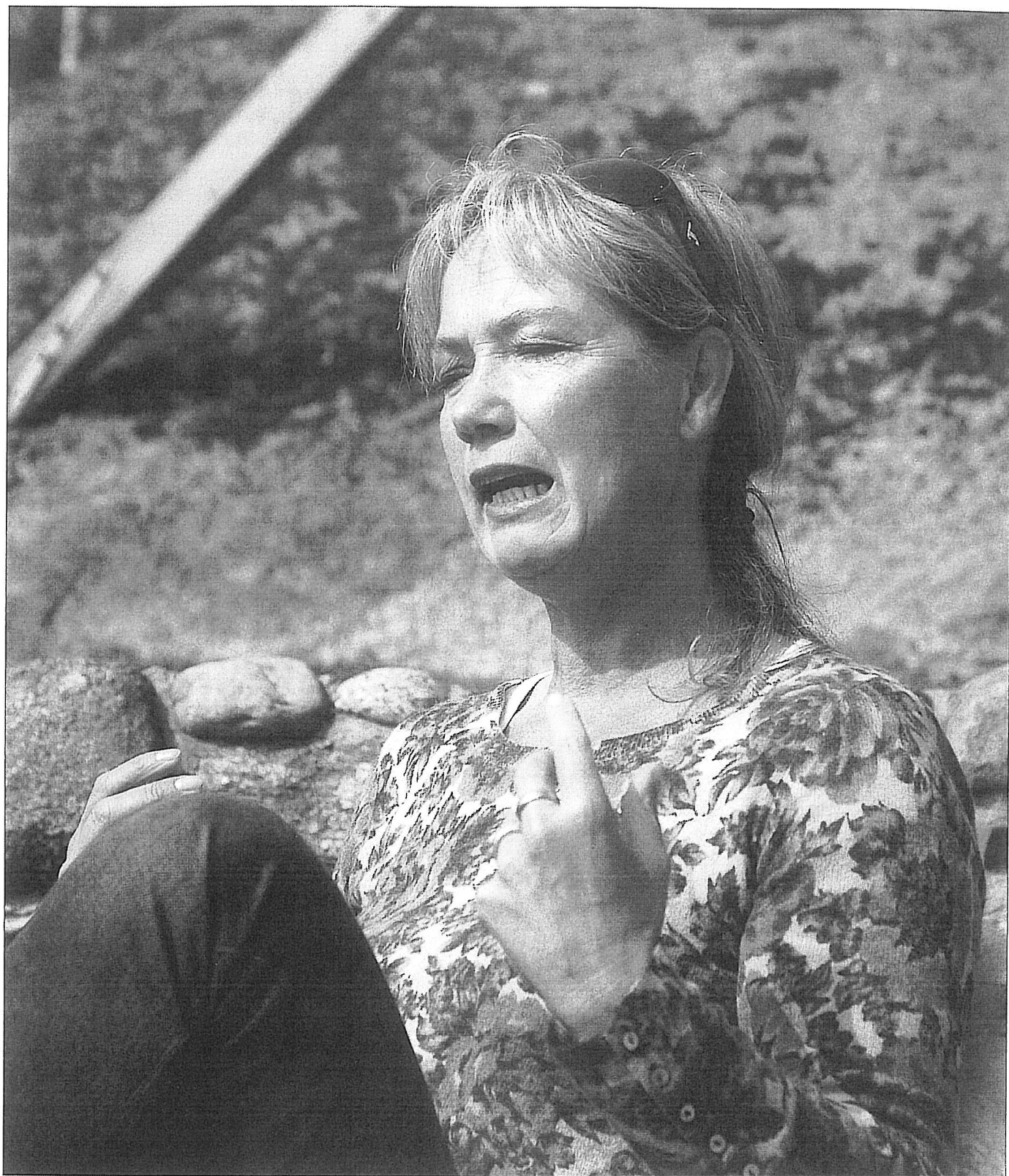
AKTIVITET PÅ TJØME HELE ÅRET

Ormelet-verten håper stat, fylke og kommune ser verdien av prosjektet og støtter det. Hun har nylig fått 100 000 kroner fra fylkeskommunen, og hun håper det vil utløse statlige midler. Fylkeskommunen har også gitt byråkratisk støtte og hjelp. Med stats-

støtte i tillegg, kan veien være kort til EU-midler.

Med beskjedne investeringer er det mulig å få til noe som gir aktivitet på Tjøme hele året. Det er aktivitet som kan skape liv og engasjement i lokalsamfunnet og innby til at verk blir til i dialog med beboerne på øyene. Hva kan ikke Tjøme oppnå hvis kommunen får løpende besøk av internasjonale kunstnere som har workshop på øya.

Dorthe Endresen tror at næringslivet kan ha lyst til å være med. Mange

bedrifter bruker mye penger på kultur. Her er det mulig å få mye ut av små summer.

Hun begynner forsiktig denne forsommeren med malekurs ved billedkunstneren Helle Kårem. Senere kommer skrivekurs. Kursene henvender seg ikke minst til befolkningen på Tjøme.

Etter mange års oppussing er Gamle Ormelet nå restaurert slik at anlegget kan brukes hele året. Det gir nye muligheter. Det gjenstår fortsatt litt før Gamle Ormelet kan huse grupper av kunstnere og en artist in residence, men Dorthe Endresen pleier ikke å gi seg.

Dorthe Endresen: – Gamle Ormelet kan nå brukes hele året.

UTFORDRENDE Å VÆRE GRÜNDER

Hun var tyve år yngre da det hele startet. Det har vært en lang, lærerik og tung prosess. Ville hun valgt det

samme igjen? Ja, det har gitt henne et fantastisk liv. Men nei, med tanke på de kravene og det byråkratiet hun har møtt.

Å være kvinnelig gründer i et lite samfunn er vanskeligere enn i en av de store byene. De små samfunnene har en lang vei å gå når det gjelder synet på kvinnelige entreprenører. Det går på så enkle ting som behandling av byggesaker. De tror ikke at du kan noe når du er kvinne. Det er akkurat som om sommerkjolen fratar deg troverdigheten.

Det er et problem at det ikke finnes klare regler som gjør at man kan svare entydig ja eller nei? Og må reglene endres hele tiden? Det virker dessuten som om reglene endres med hvem som sitter i jobben.

KULTUR GIR BEFOLKNINGSTILVEKST

Dorthe Endresen legger vekt på at det trolig ikke er spesielt ille på Tjøme og i Vestfold. Men hun spør seg hvorfor rammebetingelse er bedre for kulturen i noen kommuner enn i andre.

Det er dessuten en klar sammenheng mellom tiltak som fremmer kultur og befolkningstilvekst. Unge mennesker velger bort kommuner hvor de må reise langt for å oppleve noe. De vil være der det skjer. Det betyr ikke at de må ha et kulturhus fem minutter unna. Men de må ha mulighet for aktivitet, de må ha øvingslokaler, og de må ha kino.

Det er påfallende at det aldri er debatt om behovet for idrettsanlegg, mens kulturtilbud står langt nede på listen.

KONKURRERER MED BARCELONA

Tjøme og andre kommuner glemmer at både unge og eldre, fastboende og tilreisende har alternativer. De kan for eksempel reise fra Torp til Barcelona for 499 kroner. Dorthe Endresen mener at Tjøme kommune må ta inn over seg at vi lever i en verden der folk like gjerne legger igjen feriepengene sine i utlandet, og at det ikke er noen selvfølge at nordmenn eller utlendinger ferierer på Tjøme.

Tjøme må erkjenne at øykommunen er et rekreasjonsområde. Derfor er ikke poenget å finne på mye nytt. Tjøme skal utvikle sitt særpreg. Igjen minner hun om at kommunen konkurrerer med reisemål som Provence og Toscana.

Hva vil vi vise, og hva vil vi være? Det forutsetter at vi setter oss mål og

– Gründerånden er schizofren, sier Dorthe Endresen.

Gründere gir seg ikke, men de blir lett skuffet. Gründeren forstår det ikke når systemer bare er der for systemets skyld. Særlig når systemet ikke er i stand til å begrunne sin berettigelse.

gjør noe for å nå dem. Øykommunen må etablere en egen identitet, og det koster noe.

KULTURSJEFER PÅ BARRIKADENE

Dorthe Endresen vet at kommunene har begrensede midler. Derfor er det ikke kommunale penger det først og fremst dreier seg om. Det er vel så viktig å få hjelp av kommunene til å utløse sentrale midler.

Hvis ikke kommunene er med, kommer ikke de midlene. Selv om slikt ikke krever penger av kommunene, krever det vilje, tid og innsats, og det kan det skorte på.

Kultursjefene må stå på barrikadene for de lokale kulturaktørene. Og hvorfor ikke legge forholdene til rette for samarbeid med foreninger i Tønsberg og på Nøtterøy? Kommunene blir jo snart slått sammen allikevel.

Hva med en idébank og et forum der kommunen og nye og gamle innbyggere spiller ball om hva de og kommunen kan gjøre sammen? En så liten kommune som Tjøme har den muligheten, og det er helt realistisk at kommunen kan gjøre seg konkrete

– Det dreier seg selvsagt om penger, sier Dorthe Endresen. Det koster å drive kultur. Det må vi tørre å snakke om. Påbud, forbud, regler og EØS-direktiver setter stramme rammer for den som vil drive lovlig. Gamle Ormelet ble nylig pålagt å reparere pipene for 200.000 kroner. Det er mye penger.

tanker om hva den skal være for innbyggerne. Politikerne må tørre å lufte synspunkter i det offentlige rom. Tenk om de kunne utvikle tanker som minner om ideene bak Litteraturhuset i Oslo. Dorthe Endresen åpner gjerne dørene.

TJØMES FREMTID PÅ KARTET

Vinteren 1992, da Dorthe Endresen var nyetablert på Gamle Ormelet, ble det holdt et møte om hva Tjøme kommune vil med fremtiden. Det var et spennende møte.

Dorthe Endresen håper at et vintervarmt Gamle Ormelet igjen kan bli stedet der Tjømes fremtid settes på kartet og hvor politikerne gir klare svar på hva de vil med øyene.

Sør på Tjøme ligger to havareerte prosjekter; Grepan og Verdens Ende. Begge stedene representerer store muligheter for kommunen. Verdens Ende har mulighet til å samle kulturen på Tjøme. Dorthe Endresen tror det er nødvendig å få inn helt nye folk og helt nye og annerledes tanker om hvordan det flotte kystlandskapet med det talende navnet kan bli en pilar i utviklingen av Tjøme. Men igjen er det behov for en enhetlig plan for kulturlivet i kommunen. Verdens Ende kan ikke sees isolert.

Dorthe Endresen vil at vi ikke skal se oss blinde på store enheter. Hun skulle ønske at Tjøme kommune legger til rette for små virksomheter, selveide arbeidsplasser for lokale ildsjeler. Alt må ikke eies av de store kjedene.

FLAUT PÅ VERDENS ENDE

Verdens Ende gir store muligheter for utvikling av kystkultur, annen kultur, friluftsliv og rekreasjon, og her er det mulighet å styrke Tjømes posisjon. Da er det behov for en åpen debatt som munner ut i klare mål, strategier og planer. Dorthe Endresen synes det er flaut at det eneste som skjer på Verdens Ende er klattvis utbygging og puslete drift av restauranten ved vippefyret.

Hvis ikke noe skjer, kommer tilstrømningen av turister til å avta. Hun synes allerede at hun ser tydelige tegn på det. Ingen på Tjøme kan leve at det er stappfullt tre uker i juli.

Alt er ikke et offentlig ansvar, og vi kan ikke rope på det offentlige hver gang det dukker opp en motbakke. Det forhindrer ikke at Tjøme kommune må se på kulturen som et samfunnsansvar.

KULTUR DRIVER VERDIER

Over hele verden er det enighet om at kulturen er en av de viktige driverne når det skapes verdier. Kulturen kan trekke til Tjøme de innbyggerne kommunen ønsker seg; både de unge barnefamiliene og de etablerte som skal trappe ned.

De vil oppleve noe, de vil ha nærhet til opplevelsene, og de vil delta i lokalsamfunnet. Samtidig er foreningslivet på vei ned. Kulturaktører som tidligere ble drevet av lags- og dugnadsånd, klarer ikke lenger å samle frivillige. Det betyr at kommunene, enten de vil eller ikke, må ta et ansvar for å sikre opplevelsarenaer.

UFORLØSTE RESSURSER

Det bor allerede svært mange på Tjøme som har uforløste ressurser. Det gjelder både etablerte tjomlinger og nyinnflyttede. Vi har sikkert ressurspersoner nok til å ha spennende foredrag i et kulturforum i årevis.

Dorthe Endresen nevner lokale håndverkere og gründere, musikere, artister, billedkunstnere, forfattere, forskere, mediefolk og ledere fra mange bransjer som alle har noe å bidra med til kulturfellesskapet på Tjøme. Men noen må legge til rette for det. De kan ikke stille seg på en kasse ved kirken.

Tjøme har to sesonger; en kort fra juni til august, og en som varer resten av året. Den korte sesongen med stort publikum kan bidra til å etablere arenaer og formater som kan leve videre i den lange og stillere sesongen. De mange, ressurssterke og betalingsvillige sommergjestene kan gi livsgrunnlag for helårsdrevne virksomheter.

Da har det lille samfunnet den styrken at det går an å lykkes med mindre enheter. Dorthe Endresen har drevet et enkeltmannsforetak med konserter på Tjøme i 20 år uten å gå konkurs.

ENKELTPERSONER BEDRE ENN SYSTEMER

Dorthe Endresen er streng mot kommunen som samarbeidspartner, men hun legger vekt på at det finnes mange fine enkeltpersoner. Det lille samfunnet gjør at hun får nærkontakt med de aller fleste. Derfor vanker det rett som det er klapp på skulderen. Men de kommer fra enkeltpersoner. Systemet har ikke noe særlig sans for henne.

I lokalsamfunnet er det også mange støttespillere. Gamle Ormelet hadde ikke eksistert hvis det ikke hadde

vært for den støtten.

Hun tviler på om noen har tenkt over hva som ville skje om Gamle Ormelet ikke var der lenger. Da ville mange bli skuffet og mye bli annerledes. Gamle Ormelet betyr noe og er storstue for øyene. Det bekymrer at kulturlivet på Tjøme langt på vei er synonymt med det som skjer på Gamle Ormelet. Da har Tjøme kommune store utfordringer med å utvikle resten av kulturlivet.

Kanskje en kunstnerkoloni på Gamle Ormelet kunne være en vitamininnsprøytning som kan gi politi-

"Den såkalte kulturelle spaserstokken stiller krav til møtesteder og aktiviteter. Eldre som bosetter seg på Tjøme eller bruker fritidsboligene sine store deler av året, har krav på sin del av kulturtilbudet. Det er grunn til å tro at eldre som er i aktivitet og trives, kan ha mindre behov for kommunal omsorg."

kere og kulturbyråkrater impulser til å tenke nytt og annerledes.